

izhaja vsak petek. — Naročnina: Tuzemstvo mesečno 6 Din, četletno 18 Din, polletno 36 Din. Inozemstvo, mesečno 10 Din. Naročnina se plačuje v naprej. Naslov uredništva in uprave: „Enotnost“, Delavski dom, Marksov (Novi) trg 2, Ljubljana.

Vsak obrat, vsaka vas imej do pisnika za „ENOTNOST“.

ENOTNOST

DELAJSKO-KMEČKI LIST

Čekovni račun: 14.577. — Lastnik in izdajatelj Alojz Kusoid, Ljubljana. — Odgovorni urednik Ivan Saje, Glince VI. številka 2. — Tiska tiskarna „Slovenija“. Zastopnik za tiskarno: Albert Kolman, Ljubljana, Celovška cesta številka 61.

Delavci kmetje in vsi zatirani narodi, združite se!

Štev. 2.

Ljubljana, petek, 11. januarja 1929.

Leto IV.

Peti januar.

Ustava odpravljena. Na njeno mesto je stopila kraljeva oblast. Nova državna uprava. Narodna skupščina zapečaten. Vse avtonomije, okrožne in občinske, odstranjene. Zakona o zaščiti države in o tisku poostrena.

Ljubljana, 7. januarja 1929.

Peti januar bo zapisan v zgodovini Jugoslavije vsekakor z zelo debelimi črkami. Z njim se je končno priznalo, da je meščanska demokracija doigrala svojo vlogo. Nas ni iznenadil, mi smo ta dan ne samo pričakovali temveč že par let jasno predvidevali.

V državi so se postavili takoj ob njenem rojstvu veliki problemi. To so socialni, gospodarski in narodnostni problemi. Ti problemi se ne morejo reševati abstraktno, ker so vezani za žive interese socialnih razredov in narodov. V začetku je meščanstvo mislilo, da je že dovolj, da se od reševanja teh problemov izključi delavstvo. Toda nasprotstva so rasla vseeno, ker so rasla gospodarska in nacionalna nasprotstva. Pred temi problemi je meščanska demokracija odpovedala. Na njeno mesto je morala stopiti druga oblika države, kakor smo to videli tudi že v celi vrsti drugih držav v Evropi.

Kako so bila zaključena posvetovanja?

Kralj je pozval po vrsti vse predsednike strank in vplivne politike kakor je to navada. V soboto je bil dr. Maček v drugi v avdijenci. Dr. Maček je zahteval popolnoma samostojno Hrvaško z lastno upravo in lastno armado. Kralj te države naj bi bil dosedanji kralj Aleksander in to bi bila edina zveza s Srbijo. S to izjavo se ni strinjala nobena druga stranka in kakor izgleda tudi Pribevič ne.

Zvečer pa je bil v avdijenci general Pera Živković in večina novih ministrov. Ob 10. uri zvečer je bila že imenovana in zaprisežena nova vlada in takoj na to se je že vršila na dvoru prva seja nove vlade. Do poldnavanja ure so bili že sprejeti in podpisani vsi zakoni, ki jih prinašamo v naslednjem.

Nova vlada.

Nova vlada, ki je bila imenovana v minuli noči, je sestavljena tako-le:

ministrski predsednik in notranji minister: general Pera Živković, komandant kraljeve garde;

minister brez portfelja: Nikola Uzunović, narodni poslanec;

minister zunanjih del: dr. Vojislav Marinković, narodni poslanec;

minister za obrambo: dr. Anton Korosec, narodni poslanec;

minister financ: dr. Stanko Švrljuga, direktor Hrvatske eskomptne banke v Zagrebu;

minister prosvete: dr. Boža Maksimović, narodni poslanec;

minister poljedelstva: dr. Oton Frankeš, univ. profesor v Zagrebu;

minister za šume in rude ter zastopnik ministra za agrarno reformo: Lazar Radivojevič, narodni poslanec;

minister javnih del in zastopnik ministra pošte in brzojava: Stevan Savković, narodni poslanec;

minister za socialno politiko in zastopnik ministra trg. in industrije dr. Mate Drinković, bivši minister;

minister ver: dr. Tugomir Alaupović, podpredsednik Državnega sveta;

minister za narodno zdravje: dr. Uroš Krulj, sanitetni referent v Sarajevu;

minister vojske in mornarice: general Stevan Hadžić.

Kraljev manifest prebivaistvu.

Kralj je izdal ob tej priliki na prebivalstvo Jugoslavije poseben manifest, v katerem pravi med drugim:

Parlamentarizem, ki je kot politično sredstvo po tradicijah Mojega nezabnega očeta ostal tudi Moj ideal, so začele zaslepljene politične strasti zlorabljati v taki meri, da je postal zapreka za vsako plodnosno delo v državi. Žalostni razdori in dogodki v Narodni skupščini, so omajali v narodu vero v koristnost te ustanove. Sporazumi pa tudi najbolj običajni odnošaji med strankami in osebami, so postali absolutno nemogoči. Namesto, da bi parlamentarizem razvijal in krepil duh narodnega in državnega edinstva, pričinja — tak, kakršen je — dovajati do duševnega razsula in narodnega razedinjevanja. Sveta moja dolžnost je, da z vsemi sredstvi čuvam državno in narodno edinstvo in jaz sem odločen, da to dolžnost izpolnim brez kolebanja do konca.

Čuvati narodno edinstvo in državno celoto, to je najvišji cilj Moje vladavine, a to mora biti tudi najvišji zakon za mene in za vsakogar.

Iskati moramo nove metode dela ter pripravljati nova pota.

Prepričan sem, da bodo v tem resnem trenutku vsi Srbi, Hrvati in Slovenci razumeli to iskreno besedo svojega kralja in da bodo oni. Moji najvernejši pomočniki pri Mojih bodočih naporih, ki imajo zgolj en cilj, da se v najkrajšem času doseže ustvaritev onih ustanov, one državne uprave in one državne ureditve, ki bo najbolj odgovarjala splošnim narodnim potrebam in državnim interesom.

Zaradi tega sem odločil in odločujem: Ustava Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev od 28. junija 1921 se razveljavi. Vsi državni zakoni ostanejo v veljavi, dokler se po potrebi z Mojim ukazom ne ukinejo. Na isti način se bodo v bodoče ustvarjali tudi novi zakoni. Narodna skupščina, izvoljena 11. septembra 1927. se razpušča.

Zakon o kraljevski oblasti in vrhovni upravi.

Namesto dosedanje ustave stopi takoj v veljavo sledeči zakon o kraljevski oblasti in vrhovni upravi:

Nedeljske »Službene novine« objavljajo naslednji zakon o kraljevski oblasti in o vrhovni državni upravi:

Čl. 1. Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev je dedna monarhija.

Čl. 2. Kralj je nositelj vse oblasti v državi. Kralj izdaja in proglašja zakone, postavlja uradnike in vse vojaške čine. Kralj je zapovednik vse sile. On daje reče in druga odlikovanja.

Čl. 3. Kralj vrši amnestijo za vsa kazenska dejanja. Amnestija se lahko da pred otvoritvijo kazenskega postopanja, med postopanjem in po izrečeni obsodbi. Amnestija je splošna ali pa posamezna. Kralj vrši pomilovanja in more že prisojeno kazeno oprostiti, zmanjšati ali pa ublažiti.

Čl. 4. Kralj predstavlja državo v vseh njenih odnošajih s tujimi državami. Kralj objavlja vojno in sklepa mir.

Čl. 5. Kralj in prestolonaslednik sta polnoletna, čim dopolnita 18. leto.

Čl. 6. Kraljeva oseba je nedotakljiva. Kralj se ne more klicati na odgovornost in ne more biti tožen.

Čl. 7. V kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev vlada ralj Aleksander I. iz dinastije Karadjordjevičev. Kralja nasleduje njegovo moško potomstvo iz zakonitega zaka-

na po vrsti prvorojenstva. Če kralj nima moškega potomstva, si določi naslednika iz stranske linije.

Čl. 8. Kraljevski dom sestavljajo: kraljica-soproga, živi predniki kraljevi v prvi liniji živi potomci kralja v prvi liniji s svojimi soprogi, rodni bratje kralja in njihovi potomci s soprogi. Sestre kralja-vladarja in vsi potomci, ženski potomci do omožitve. Stric kralja Aleksandra I. knez Arzen, knez Pavle s soprogo in s potomci, ženski potomci do omožitve.

Čl. 9. Kralj prebiva stalno v državi. Če se pokaže potreba, da gre kralj za daljši čas iz države, ga zastopa po pravu prestolonaslednik.

Čl. 10. Če prestolonaslednik ni polnoleten, ali če je zadržan, zastopa kralja min. svet. Zastopstvo se vrši po navodilih, ki jih daje kralj. To velja tudi za primer kraljeve bolezni, ki ne ustvarja trajne nesposobnosti.

Čl. 11. Namestniška oblast pripada prestolonasledniku, ako je polnoleten. Če je mladoleten ali pa duševno ali telesno bolan, potem vrši kraljevske oblasti namestništvo. Namestništvo tvori tri osebe, ki jih kralj določi s posebnim aktom ali z oporoko. Istočasno določi kralj vsakemu namestniku tudi zamenike. Če je eden od treh namestnikov začasno odsoten ali sprečen, bosta kraljevske oblasti izvrševala ostala 2 naslednika. Na izpraznjeno mesto prihaja njegov zamenik.

Čl. 12. Za vzgojo nedoletnega kralja skrbje namestniki. Za imovino nedoletnega kralja skrbje varuhi, določeni s kraljevo oporoko. Če umrli kralj ni določil varuhov, jih imenujejo namestniki.

Čl. 13. Če kralj umre ali poda ostavko, prevzame prestolonaslednik, ako je polnoleten, tako vlado in objavi to narodu s proklamacijo.

Čl. 14. Kraljeva dvorovna (civilna lista) se določi z zakonom.

Čl. 15. Kralj imenuje predsednika in člane ministrskega sveta, ki so neposredno podrejeni kralju in vrše posle z njegovim pooblastilom v posameznih granah državne uprave. Število ministrov določa kralj. Predno ministri nastopijo službo, prisežejo kralju zvestobo.

Čl. 16. Ministri so odgovorni kralju. Kralj sme obtožiti ministra.

Čl. 17. Ministre sodi državno sodišče. Državno sodišče je sestavljeno iz treh državnih svetnikov in iz treh kasacijskih sodnikov, ki jih imenuje kralj. Predsednik kasacijskega sodišča je predsednik državnega sodišča. Natančnejše odredbe o ministrski odgovornosti bo vseboval poseben zakon.

Čl. 18. Kralj izdaja in proglašja zakone z ukazi, ki imajo moč zakona. Ukaze soppodpisujejo predsednik ministrskega sveta, resorni minister in minister pravde, Minister pravde postavlja pod ukazni zakon državni pečat in skrbi, da se zakon razglasi v »Službenih novinah«. Zakon dobi obvezno moč 14 dni po razglasitvi v »Službenih novinah«, ako zakon sam ne določi drugače.

Čl. 19. Upravno oblast vrše posamezni ministri v posameznih granah uprave na podlagi kraljevega pooblastila.

Čl. 20. Sodna oblast se vrši v vsej državi v imenu kralja.

Čl. 21. Ta zakon stopi v veljavo in dobi obvezno moč, ko se razglasi v »Službenih novinah«. Za njegovo izvršitev skrbi predsednik ministrskega sveta.

Beograd, 6. januarja 1929.

Aleksander s. r.
Podpisil vseh ministrov.

Narodna skupščina razpuščena.

Po odredbah vlade, ki so bile izdane takom noči, je bila Narodna skupščina dans zaprta, tako da nima nihče več pristopa v skupščinske prostore. Zad-

nji so bili v Narodni skupščini Ljuba Davidovič, Milan Grol in dr. Veljković, ki so v zgodnjih jutranjih urah pospravili tajništvo demokratske stranke in dali prenesti arhiv v prostore demokratskega kluba na Terazijah. Okrog 10. ure je prišel predsednik Narodne skupščine Ilija Mihajlovič, toda skupščinski policijski komisar Jovanović ga je že pri vходу ustavil ter mu sporočil, da mora po naročilu vlade vsakomur zabraniti vstop v skupščinske prostore. Vrata Narodne skupščine so bila tekom dopoldneva zapečaten.

Razpust občin in oblastnih samouprav.

V nedeljskih »Službenih Novinah« je objavljen sledeči zakon:

§ 1. Vse občinske uprave v vsej državi se z današnjim dnem razrešujejo

§ 2. V občinah mest Beograd, Zagreb in Ljubljana bodo postavljeni s kraljevim ukazom na predlog ministra notranjih del nove občinske uprave.

§ 3. V ostalih občinah bodo postavljeni nove občinske uprave veliki župani.

§ 4. Sestava in pristojnost občinskih uprav ostane še nadalje ista, kakor je predvidena v dosedanjih zakonih o občinah. (Uredbe, statuti itd.)

§ 5. Istotako bodo veliki župani razrešili vse dosedanje občinske beležnike in bodo postavili nove.

§ 6. Veliki župani bodo postavili v vseh oblastih komisarje, ki bodo volili vse nadaljne posle dosedanjih oblastnih skupščin in oblastnih odborov. Podrobnejše določbe o poslovanju teh komisarjev bo izdal minister notranjih del.

§ 7. Vse določbe zakonov, uredb, statutov, naredb in pravilnikov, ki so v nasprotju s tem zakonom, se razveljavljajo.

§ 8. Ta zakon stopi v veljavo in dobi obvezno moč, čim bo objavljen v »Službenih novinah«.

Obvestilo ljubljanskega velikega župana.

Veliki župan ljubljanske oblasti je danes ob 10. izdal po nalogu vlade sledeče obvestilo:

Današnje »Službene Novine« bodo objavile naslednje ukaze:

1. Ukaz o novi vladi.
2. Kraljev nagovor na ministre.
3. Kraljev proglas na narod.
4. Zakon o kraljevski oblasti in vrhovni upravi.

K temu pripominjam, da je ustava suspendirana.

5. Zakon o izpremembah in dopolnitvi zakona o tisku.

K temu pripominjam in Vas obenem uradno obveščam, da prevzame cenzuro od danes naprej policijska direkcija v Ljubljani in da bo vsak list, ki bi komentiral ali kritiziral v neugodnem smislu, konfisciran.

6. Zakon o izpremembi in dopolnitvi zakona o zaščiti države.

7. Zakon o izpremembi zakona o oblasti in sreski samoupravi in zakona o občinah.

Sestanki, javna zborovanja in privatna zborovanja strankarskega značaja so do nadaljnega prepovedana.

Veliki župan je tekom današnjega dopoldneva izdal v smislu teh ukrepov podrobna navodila vsem podrejenim oblastvom in organom.

Sodrugl, širite „ENOTNOST“!

Razširjenje zakona o zaščiti države.

V nedeljskih »Službenih Novinah« je objavljen sedmi zakon o dopolnitvi in izpremembi zakona o zaščiti države:

§ 1. Kot zločin v smislu kazenskega zakona se bodo smatrala naslednja dejanja:

1. Pisane, izdajanje, tiskanje in razpečevanje knjig, novin, plakatoev in objav, kojih namen je napasti na nasilje proti državni oblasti in splošno ogrožanje javnega mira ali javnega reda. To veča za vsako pismo ali ustmeno propagando ali nagovarjanje drugih, naj bi spremenili politični ali socialni red v državi z zločinom, nasiljem ali s kakršnokoli drugo terorizma.

2. Organiziranje, podpiranje ali ščuvanje članov posameznih udruženj, kojih namen je propagandni komuniciranje, anarhizem ali terorizem ali udruženj, za poslastev oblasti, kakor sploh onega, kar je navedeno v prejšnji točki.

3. Izdajanje v zakup ali kakršno drugo odstopanje zgradb ali prostorov za zbiranje oseb, ki imajo za cilj pripravo ali delovanje za ustvaritev česa od onega, kar je določeno v gornjih dveh točkah, ako je dotični, ki je zgrabe ali prostore odstopil, veče za kaj se bodo uporabljali.

4. Organiziranje, združevanje ali propaganda, ki gre za tem, da se izzivajo pobune, meteži, nepokorščina ali nezadovoljstvo med vojaštvom ali da se državljeni ali vojaki ne odzivajo svojim vojaškim dolžnostim ali pa da se preperejuje, onemogoča ali omejuje proizvodnja, popravlilo ali prenos vojnega materiala ali pa preskrba vojske s potrebščinami kakor sploh vsaka propaganda proti ustanovi vojske, kakor tudi vsaka priprava, poskus ali izvršitev z namenom, da se porušijo ali uničijo objekti, ki služijo javnemu prometu, javnim ustanovam in potrebam.

5. Kdor stopi ali vzdržuje stike s kakršnokoli osebo ali družbo v inozemstvu z namenom, da prejme kakršnokoli pomoč od tam zaradi priprave za revolucionarno ali nasilno spremembo sedanega političnega stanja v državi ali kakršnokoli drugo dejanje, predvideno v prejšnjih točkah kakor tudi vsako propagando kake inozemske osebe ali družbe od strani nekoga na teritoriju naše kraljevine, ako ta oseba ali družba deluje proti sedanjim ureditvi, pravnem redu in javnemu miru naše države.

6. Proizvajanje ali zbiranje orožja, priprav ali eksplozivnih snovi za enega izmed zgoraj označenih ciljev, kakor tudi vsakršno skrivanje teh predmetov.

7. Priprava, poskus ali izvršitev umora kakršnegakoli organa oblasti.

§ 2. Kdor zakrivi kakršnokoli krivično dejanje, navedeno v čl. 1 tega zakona, bo kaznovan s smrtjo ali z ječo do 20 let. Predmeti krivičnih dejanj bodo zaplenjeni. Osebe, ki vedo da se pripravljajo zločini, navedeni v čl. 1. pa tega ne prijavijo pravočasno nositeljem državne oblasti, bodo kaznovani z ječo do 20 let.

Zaradi hitreje in lažje izsleditve krivcev je dovoljeno pristojnim oblastem, da vrše hišne preiskave tudi ponoči.

Razpust verskih in plemenskih strank.

§ 3. Kakor udruženja in politične stranke s cilji, ki so oboježeni v čl. 1. tega zakona tako se prepovedujejo in razpuščajo vsa udruženja in politične stranke, ki vrše propagando ali prepričujejo druge, da je treba izpremeniti obstoječi red v državi.

Ravno tako se prepovedujejo in razpuste vse politične stranke, ki nosijo versko ali plemensko obeležje. Kdor organizira, podpira ali postane član take organizacije, se kaznuje v kolikor to ne spada pod čl. 2. tega zakona z zaporom do 1 leta in z globo do 50.000 Din.

§ 4. Ustanavljanje novih in obstoj obstoječih političnih društev, ki imajo druge cilje, kakor so navedeni v čl. 1. in 3. tega zakona, je vezano na posebno dovoljenje upravne oblasti (velikega župana), one oblasti, kjer ima društvo svoj glavni sedež.

Ako v roku od 1 meseca to dovoljenje ni dano, je smatrati, da ustanovitev društva ni dovoljena. Kdor postane član tekega društva, ali ga podpira, se kaznuje z zaporom do 3 mesecev.

Ali je društvo političnega značaja, odloča veliki župan one oblasti kjer ima društvo svoj glavni sedež.

Prirejanje shodov.

§ 5. Prepoveduje se prirejanje shodov pod vedrim nebom ali v zaprtih prostorih, kakor tudi vsi sestanki brez predhodnega dovoljenja pristojne policijske oblasti. Pri-

jave za shod, odnosno sestanek je treba vizičiti najpozneje tri dni poprej. V prijavi je treba naznačiti dnevni red shoda odnosno sestanka. Kdor postopa drugače, bo kaznovan z zaporom do 3 mesecev in z globo do 5000 Din.

Na vsak shod ali sestanek bo pristojna policijska oblast poslala svojega uradnika kot komisarja, ki ima doiznost, razpusti shod v primeru kakršnekoli kršitve zakonov ali odredb.

Ravno tako je treba v istem roku izposlovati prednodno dovoljenje policijske oblasti za vse manifestacije in obnove. Kdor postopa drugače, kakor tudi oni ki pošiljajo zapovedi oblasti ob razpustu shodov, sestankov, manifestacij in obnodov, se kaznuje v kolikor v tem dejanju ni druge krivice iz tega zakona ali iz drugega zakona, z zaporom do 6 mesecev.

Predpisi za uporabo vojske.

§ 6. Državna policijska oblast lahko zahteva od najbližjega komandanta vojske vojsko asistenco za vzdrževanje javne varnosti, ce se pokaže, da v kakem konkretnem, težem primeru niso dovoljni oni organi, ki so določeni za čuvanje osebne in premoženjske varnosti. Podrobnejše odredbe o načinu uporabe vojske bo izdal ministriški svet.

§ 7. Kadar se v kako občino ali srez pošlje vojaštvo radi ogrožene varnosti, potem je prebivalstvo dotične občine, odnosno sreza doizno, da iz svojih sredstev vsaka miša po svojem premoženjskem stanju skrbi za prehrano in druge potrebščine vojske. Zbiranje teh potrebščin vrši pod vodstvom in kontrolo državne in policijske oblasti prve stopnje dotična občinska oblast, ki je dolžna izročiti zbrane potrebščine pravočasno vojaške oblasti. Tudi vse druge stroške, ki bi jih imela država vsled te uporabe vojaštva, nosi prebivalstvo. Ce pa se red kmalu vzpostavi, se lahko prebivalstvo oprosti plačanja povračila teh stroškov, ki padejo v tem primeru v breme državne blagajne. Prebivalstvu se v takih primerih lahko tudi vrne vse ono, kar je že dalo za vojaštvo.

Odredbe proti postopačem.

§ 8. Osebe, ki so osumljene vlačuganja, ki pljančujejo in blodno zapravljajo čas in ki ne morejo dokazati, da se preživljajo na pošten način se kaznujejo z zaporom do 3 mesecev. Kazen tega se kot osebe ki moralno niso neoporečene in ki so nagnjene k zločinstvu, lahko pošljejo po prestani kazni v prisilno delavnico. Mladoletni, ki niso obsojeni na zapor, se oddajo v vzgojevališča, v katerem lahko ostanejo največ pet let, ce niso izpolnili 16. leta, in lahko ostanejo tam do polnoletnosti. Minister pravde se pooblašča, da izda uredbu o postopanju za primer pošiljanja takih oseb v zavod za prisilno delo in vzgojo. Osebe, ki kršijo red in mir, se lahko z odlokom upravno-policijske oblasti 1. stopnje poleg zaporne kazne obsodijo na izgon v drugi kraj, iz katerega se ne smejo oddaljiti brez dovoljenja pristojnega velikega župana, odnosno upravnega mesta Beograda. Kdor se kljub temu vrne se kaznuje z zaporom in ponovnim izgonom.

Novi predpisi za nošnja orožja.

§ 9. Kdor izdeluje eksplozivne snovi in priprave ali orodje, potrebno za njihovo izdelavo ali posamezne dele, nabavlja, čuva ali drugim prodaja, ce tudi ve ali more misliti, da so namenjeni za uporabo pri kakem zločinu, naštetim v § 2. tega zakona, se kaznuje z ječo do 5 let.

§ 10. Kdor je pooblaščen, da ima eksplozivne snovi, pa postopa z njimi proti obstoječim pravilnikom in naredbam pristojne oblasti in povzroča s tem škodo ali nevarnost za premoženje, življenje in zdravje drugih, se kaznuje z denarno globo od 10 do 10.000 Din po obsegu kazenskega dejanja in premoženjskem stanju.

§ 12. Brez dovoljenja državne upravne policijske oblasti 1. stopnje ne sme nihče nositi, niti imeti orožja. Minister notranjih del bo izdal pravilnik, po katerem bodo postopale policijske oblasti pri izdaji dovoljenja za nošnja in posest orožja in o uporabi kazenskih določb za nedovoljeno nošnja in posest orožja.

Prepovedane stavke javnih nameščencev.

§ 13. Državni uradniki in službenici, delavci vojnih administracij, službenici samoupravnih teles, ki posamezno ali v večjem številu ali skupno prenehajo vršiti svojo službo v cilju stavke, se kaznujejo z zaporom 6 mesecev do 3 let, hujšakci in kolovodje tudi denarno do 10.000 Din, v kolikor ta dejanja ne bi spadala pod udar kakega

drugega člena tega zakona. Z isto kaznijo se kaznujejo one osebe, ki so obtožene pasivne rezistence, kršenja pravnega toka poverjene jim službe ali dela. Minister notranjih del bo v sporazumu z ministrom vojske in mornarice izdal uredbu o pozivanju teh uradnikov odnosno uslužbencev na vojne vežbe v takih slučajih.

§ 14. Osebe, ki poskušajo preprečiti druge osebe, da ne delajo, se kaznujejo z isto kaznijo kot v členu 13. tega zakona, ako njihovo dejanje ni ocenjeno za hujši pregrešek. Z isto kaznijo se kaznujejo ravnotako tudi osebe, ako se ne razidejo na poziv oblasti, da se odstranijo z mesta, kjer so se nedovoljeno zbrale.

Prepoved hujškanja.

§ 15. Kdor na javnih shodih v zaprtih ali odprtim prostorih ali kje drugje nosi ali iznaša kake znake, zastave, ali napise kot znak pozivanja ali hujškanja, da se ustvari javno mišljenje, da je treba zamenjati obstoječi pravni red z drugim, se kaznuje s kaznijo, predvideno v členu 13. tega zakona.

Sodni postopek.

§ 17. Kadar je obtoženec pozvan k zaslišanju, pa se skriva, pobegne ali ga sploh ni v mestu bivanja 3 dni po pozivu in se to ugotovi z uradnim poročilom pristojne oblasti, ga sodišče ne bo več pozivalo preko službenih novin, niti preko njih vršilo obvestila, namreč bo vse sodne odloke, ki se mu imajo izdati, prilepilo na dom njegovga zadnjega stanovanja ali poslovnega bivališča in na sodni deski ter se smatra to za pravomočno važno glede štetja rokov.

§ 18. Tudi za dejanja iz tega zakona, zagrešena potom tiska, se uporabljajo predpisi tega zakona.

§ 19. Vsa kaznjiva dejanja po tem zakonu sodijo državna sodišča po svobodnem sodništvu prepričanju ter se smatrajo tožbe po tem zakonu za nujne, ki imajo prednost pred vsemi drugimi.

Splošni del kazenskega zakonika za kraljevino Srbijo (§1-81.) se uporabi v vsem za vsa krivična dejanja po tem zakonu. Izvzemni § 84. kaz. zak. za kraljevino Srbijo se krivci lahko obsodijo na smrt za vsak zločin po tem zakonu, ako je obtoženec v času dejanja dovršil 18. leto.

§ 20. Vse temu zakonu nasprotujoče odredbe splošnega kazenskega zakonika in drugih kazenskih zakonov ter zakona o tisku ter društvenega in zborovalnega zakona, o nošnji orožja in vseh drugih zakonov, se razveljavijo, ko stopi ta zakon v veljavo.

§ 21. Ta zakon stopi v veljavo in dobi obveznost, ko se objavi v »Službenih novinah«.

Beograd, 6. januarja 1929.

Aleksander s. r.

Podpisi vseh ministrov.

Poostriitev zakona o tisku.

Današnje »Službene Novine« objavljajo naslednji zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o tisku:

§ 1. Člen 2 zakona o tisku se ukine.

§ 2. Člen 18 zakona o tisku se menja in se glasi: »Novinam in splošnim tiskanim v inozemstvu in onih, ki sploh prihajajo od zunaj, kakor tudi predmetom, izdelanim mehničnim in kemičnim potom namenjenim za razmnoževanje ostvarjene misli, risbam ali sličnim drugim predmetom in predmetom na ta načini razmnoženim, lahko notranji minister prepove uvoz v državo. Ta zabrana se objavi v »Službenih Novinah« ter ima za posledico, da se te stvari ne smejo prevažati po pošti, železnici, parnikih in ostalih prometnih sredstvih. Policijska oblast lahko te prepovedane tiskovine povsod zapleni.

§ 3. Čl. 9 zakona o tisku se menja in se glasi: Prepoveduje se razpečevanje novin in drugih tiskanih spisov ako vsebujejo: 1. žalitev vladarja in članov kraljevega doma; 2. žalitev tujih vladarjev; 3. neposredno pozivanje državljanov, da se s silo menjajo državni zakoni; 4. težke žalitev javne morale; 5. izzivanje, mržnje proti državi, kot čelini verskega ali plemenskega razdora in ravnotako kadar se posredno pozivajo državljanji, da s silo menjajo zakone; 6. ako je v tiskanem delu podan zločin ali prestopki proti državi po kazenskem zakonu; 7. ako je v tiskanem delu zagrešeno dejanje, ki se kaznuje po zakonu o zaščiti javne varnosti in pravnega reda v državi; 8. ako vsebuje obrekovanje ali razžalitev državne oblasti.

§ 4. Člen 20. zakona o tisku se menja in se glasi: Kraljevski dom sestavljajo: Kra-

ljica soproga, živi predniki kralja v prvi vrsti s svojimi soprogami, živi potomci kralja s svojimi soprogami, kraljevi bratje in njihovi potomci s soprogami, sestre kralja, vladarja in ženski potomci de omožitev, stric kralja Aleksandra, knez Arženi, knez Pavle s soproga in potomci, ženski potomci do omožitve.

§ 5. Člen 21. zak. o tisku se menja ter se glasi: Zabranjeno razpečevanje in prodaje novin in spisov v vseh slučajih čl. 3. odredi ona oblast kateri je v smislu čl. 7. zak. o tisku izročiti po 5 obveznih izvodov tiskovine. Prepoved izvrši lista oblast z obrazloženim pisanim rešenjem, proti kateremu ni pravnega leka.

§ 6. Člen 22. zak. o tisku se ukine.

§ 7. Člen 27. zakona o tisku se menja in se glasi: V času vojne in mobilizacije se lahko prepove izhajanje in razpečevanje vseh listov in drugih tiskanih stvari če vsebujejo to, kar je cenzura zabranila.

§ 8. Člen 25. zak. o tisku se ukine.

§ 9. Urednik novin ali časnoga lista je dolžan brezpogojno objaviti v prihodnji številki lista ali spisa vsak popravek o dejstvih, iznešenih v njegovem listu, ki mu ga pošlje oblast.

§ 10. Člen 28. se menja in se glasi: Urednik se oprošča dolžnosti tiskarskih popravkov v naslednjih slučajih: 1. Ako popravek ni podpisan ali ni podpisan od one fizične ali pravne osebe katere ime je imenovano v pisan v drugem jeziku nego ono kar povatna oseba dvakrat večji od popravljenega spisa. 3. Ako vsebuje popravek pregreške ali prestopke proti zakonu ali če je spisan nevljudno. 4. Ako je popravek napisan v drugem jeziku nego ono kar popravlja. 5. Ako je preteklo 6 tednov od dneva objave popravljenega spisa.

§ 11. Člen 33. se menja in se glasi: Za kaznjiva dejanja in prestopke o tisku odgovarjajo skupno pisec, urednik, izdajatelj, tiskar in razpečevalec po določbah kazenskega zakona, zakona o zaščiti države, odnosno po odredbah zakona o tisku.

Odredbe člena 34, 35, 36, 37, 38 in 39, zakona o tisku prenehajo v kolikor so v nasprotju z drugimi členi.

§ 12. Člen 72. zak. o tisku se ukine.

§ 13. Kaznjiva dejanja za katera so določene v 8. poglavju zakona o tisku kazni, ki so blažje od kazni, ki jih za ta dejanja določa kazenski zakon in zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi se bodo kaznovala po kazenskem zakonu, oziroma po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi.

§ 14. Minister notranjih del lahko prepove nadaljnje izdajanje časopisov.

1. Ako je list bil 3krat zaplenjen v enem mesecu.

2. Ako list ne natisne v naslednji številki oblastnega popravila.

3. Ako se enarna globa, nakatero je bila odgovorna oseba obsojena, plača v 3 dneh.

Pod prepovedjo izhajanja lista se razume stalna prepoved izhajanja lista, z drugimi besedami: prepoveduje se nadaljnje izhajanje lista, čeprav bi bil prijavljen v drugi obliki ali z drugim obrazcem, kakor je list, ki je bil prepovedan.

§ 13. Vse določbe zakona o tisku, ki nasprotujejo določbam tega zakona se razveljavljajo.

§ 16. Ta zakon stopi v veljavo in dobi obvezno moč, ko se razglasi v »Službenih Novinah«.

Prvi vtisek v Zagrebu in v Ljubljani.

Trgovci, tovarnarji in tudi višje uradništvo je v vsej državi zelo navdušeno za te izpremembe.

Iz Zagreba imamo poročilo o neki izjavi, dr. Mačka, ki glasi, tako je:

»Telovnik je odpet, kakor vidite. Vidovdanska ustava, ki je nad 7 let tlačila hrvatski narod, je zrušena. Razpadla je, ne samo v zavesti naroda, temveč tudi faktično s sklepom Nj. Vel. kralja. Čvrsto verujem v slovo in zrelost in s tem v moč hrvatskega naroda in v to, da nam bo uspelo opirajoč se na veliko modrost Nj. Vel. kralja, ustvariti ideal hrvatskega naroda, da postane hrvatski narod gospodar v svojem domu v svobodni Hrvatski.«

Ljudje si to izjavo zelo različno tolmačijo in to je razumljivo, ker politika HSS je bila vedno dvomna. Veidar pa splošno svet zatrjuje, da sedanja vlada ni sestavljena po receptu dr. Mačka in gospoda Pribičevića.

Desetletnica smrti R. Luksenburgove in K. Liebknechta.

Dne 15. januarja pretiče deset let, odkar kar sta bila ubita sodruga Roza Luksenburgova in Karl Liebknecht. Ves internacionalni proletariati bo zaloval ta dan in se s hvaležnostjo spominjal teh dveh svojih odličnih sobojevnikov in mučnikov. Da, mučnikov, zakaj Roza in Karl sta padla kot žrtvi za svojo brezmejno zvestobo delavskemu razredu, kot nevstrašena borbilca proti popačevanju Marksovih idej. Pravilnost svojih teorij sta potrdila in dokazala s svojo smrtjo.

V letih pred vojno se je v Nemčiji bujno razrastle reformizem, ki je imel namen nemško delavstvo zaslepit ter ga pripraviti za ponižno orodje nemškega kapitala v svetovni vojni. Roza Luksenburgova in Karl Liebknecht sta ostro nastopala v svojih neštetihi spisih proti reformističnim teorijam in proti reformistični praksi nemških socialnih patriotov. In ko so šli nauki nemške socialne demokracije v klasje, ko je postala vsa nemška socialnodemokratska stranka ponižna dekla cesarja Viljema II., sta med nemškim delavstvom ostala osamljena in sama zvesto branila njegovo zastavo v boju proti vojni. Samo Karl Liebknecht si je upal gla-

sovati v nemškem parlamentu proti vojnim kreditom.

Po svetovni vojni je prišla v Nemčiji na površje socialna demokracija. Le-ta je ostala zvesta svojim predvojnimi teorijam ter začela reševati nemški kapital in njegov izkoriščevalni sistem. Poznano je, kako je prošlii Noske streljal in moril delavce. Pri nekih nemirih začetkom januarja 1920. sta bila aretirana tudi Roza Luksenburgova in Karl Liebknecht. Bela garda pod zaščito socialnodemokratske vlade je Rozo in Karla odpejala in ubila. Tako se je socialni patriotizem odkrižal teh dveh svojih velikih političnih nasprotnikov.

Toda to zločinsko delo nemške socialne demokracije je odprlo oči nemškemu proletariatu in proletariatu vsega sveta. Zavedni delavci se jih vsako leto ob obletnici njihove smrti spominjajo in sledijo njunim naukom. Spominja se ju predvsem delavska mladina, kateri je bil Liebknecht vnet učitelj. Ti dve imeni postajata strah in groza pokvarjenim socialistom, ki hodijo v vseh deželah po poti nemških Scheidemannov in Noskejev.

Železničarji ob Novem letu!

Pa nam govori o razrednem boju tako, kakor kristjani o sodnem dnevu. Mi pa vemo, da je on oddaljen od razrednega boja toliko kakor južni tečaj od severnega, moč ima to samo na jeziku zaradi službenega razmerja do nas. Priporoča nam prav toplo naj nosimo svoje prihranke v delavsko (Kristanovo) banko (on je namreč predsednik nadzorstva v ti banki). Kje vraga, naj dobimo prihranke, ako naše plače niti za stradanje ne zadostujejo! Dobro nam je znano, da je njegov šef »socialist« Kristan, »socialist« samo toliko, v kolikor mu socializem obrestuje denar, ter Stankotu za razredni boj toliko, kolikor mu ta pripomore za udobno eksistenco. Težko se bo vama posrečilo združiti železničarje na bančni podlagi in skrahiranemu socialpatriotizmu. Tajnik USZJ naj rajše rešuje naše vprašanje (ko bomo imeli denar, bomo govorili, kje ga bomo hranili), kje dobiti denar, ne za banko, temveč za naše nujne vsakdanje potrebe. V tem stanju, kakor se nahajamo danes, z našimi beraškimi dohodki ne moremo podpirati kapitalističnih podjetij. Mi tudi vemo, da bi se ugled našega tajnika znatno dvignil, pa kaj hočemo, ker prihrankov ni, pač pa »pufa« čez glavo.

V zadnji »Borbi« (glasilo delavcev in kmetov na Hrvaškem) čitam, da niso hrvatski in bosanski železničarji nič kaj zadovoljni s kristanovsko Stankotovo železničarsko organizacijo. V Sarajevu je nastavljen neki patriot za železničarskega tajnika od strani USZJ pod imenom Zima. Ta človek se nikakor ne more pomiriti s Kopernikom v tem, da se zemlja suče okrog solnca, ker njemu se stalno dozdeva, da je njegova spo-

Naši železničarji Korosčevega kova pravijo — slabo je na železnici, zares slabo, pa je drugod še slabše, prav po klerikalnem vzorcu; ako ti zlomi roko, pa te tolažijo, zahvali Boga, da ti ni zdrobilo še noge. Od USZJ prihaja med nas tudi tajnik Stan-

S IV. kongresa Del. zbornic.

O normiranju gospodarstva.

Tajništvo Delavskih zbornic navdušeno operira z basnijo o »normiranju gospodarstva«. To pa je vsled splošne ekonomske situacije, ki jo ustvarja kapitalistično-buržujski red popolnoma nemogoče.

V današnjih mednarodnih okolnostih je mogoča le ponekod in začasno relativna stabilizacija kapitalističnega gospodarstva:

1. Zaradi plačevanja vojnih dolgov;
2. zaradi slabega naraščanja internacionalne gospodarske vojne, v kateri celo industrijske države uvajajo agrarne carine, in agrarne ustvarjajo lastno industrijo;
3. radi strahotnega oboroževanja v vojni kemiji, v zraku in na morju ter v vsem drugem smrtonosnem orožju;
4. zaradi »sporazumov«, »paktov«, raznih »zvez«, vsled katerih je položaj letos bolj napet nego l. 1913.; radi stalnih zvez proti Sovj. Rusiji, katere gospodarstvo se širi in ustaljuje na čeli šestini zemeljske oble in katere izolacijo najkručeje čutijo ravno njeni kapitalistični izolatorji, končno zaradi imperijalističnega boja med angleškim in ameriškim kapitalom.

Ali ne dokazuje krah evropskega Locarna, kako lažnjiv in kako nemogoč je pacifizem kapitalizma?

Ali ste slišali, kaj pravi ameriški minister dela, Dawes: da niti ameriška genjalna iznajdljivost ne ve, kaj bi s svojimi 4.000.000 brezposelnih delavcev! Najuglednejši kapitalistični tisk brez zavijanja konstatira brutalno in porazno dejstvo, da ne vidi možnosti gospodarske rešitve problema rastoče brezposelnosti, vsaj ne do nove obsežne in dolgotrajne vojne, za katero bi se ustvarile nove vrste industrije.

Kar danes govore predstavniki ameriške industrije bodo jutri ponavljali svetovni finančni mogotci, politično bistrovidni ljudje pa itak smatrajo, da je vojna še vedno mogoča.

Take so perspektive normalnega kapitalističnega gospodarstva, ki bi jih morale tudi delavske zbornice v Jugoslaviji jemati v obzir.

V prejšnjem tiskanem referatu kongresa nas je Topalović strokovnjaško poučeval: o kakovosti raznih marmelad, o cenah ovčjih kož, o vrstah eksportnega vina — on, kot večni abstinent, — o pomenu trijeriranja žita; sprehajal se je po sadovnjakih in okoli čebelnjakov; stoično mirno je štel mrčes in plešni; spoznal je gospodarske vzroke, ki

štovana sekretarska »peršona« ona točka, okrog katere se svet vrti; on je namreč zelo pogosto pijan in so delavci v dvomu, odkod toliko denarja za pijačo.

USZJ je bil povabljen od neodvisnih železničarjev v Beograd na skupno konferenco dne 1. decembra, na kateri naj bi se sklenilo kakšno stališče naj bi se zavzelo proti vnebovpijočim krivicam, ki se godijo dnevno železničarjem. Ta sestanek je preprečil Stanko s tem, da je na isti dan sklical konferenco svojih somišljenikov v Brod, kot zastopnika vlakospremnega osebja pa je povabil enega »aviserija« iz Ljubljane. Po vsem tem se ni čuditi, da raste sovraštvo in nezadovoljnost proti organizaciji. Sploh so nam zapravili razni Mikci in Stanki med hrvaškimi in bosanskimi železničarji ves kredit.

Da, da, buržoazija in kdor ima le malo časa, vsak nas izkorišča. Dokler je bila naša organizacija samostojna in so jo vodili možje, ki so bili res razredno zavedni ter so se žrtvovali, smo vedno imeli kak uspeh, odkar so se pa umaknili vsi starejši zaupniki, ki so imeli pri železničarjih zaupanje, pa živimo kakor v prokletstvu. (Opomba uredništva: Ni so se umaknili prostovoljno temveč jih je tajnik izključil, kakor pravi on »po diktatu«.)

Po mojem mnenju, ako hočemo, da bomo v bodoče imeli kakšen uspeh, se moramo združiti s sodr. na Hrvatskem, v Srbiji in Bosni, sklicati kongres »zedinjenja« in se sporazumeti. Ako pa nam bo nasprotovala pri zedinjenju Kristanova družba z raznimi omamljivimi govori, da je nemogoče, povejmo tej družbi hlapcev že danes, da govorijo samo zato tako, ker tako želi režim, ker so kapitalisti in njihovi hlapci bili vedno proti temu, da bi se delavec nehal sovražiti. Zedinjenje naj nam bo v novem letu parola, ne izstopanje iz organizacije, kakor to nameravajo napraviti sprevodniki in drugi delavci. Na dveh stolih se ne da sedeti.

Žensko gibanje.

Meščansko žensko gibanje in proletarke.
Vsled razmer, ki so nastale z razvojem kapitalizma je prisiljena tudi malomeščanska žena, da zapusti dom in si gre poiskat zaslužka. Težkoče, da se poroči, jo še bolj silijo v to. Te razmere so rodile moderni pokret meščanskih žena ali feminizem. Glavne njih zahteve so: enakopravnost z moškimi in ženska volilna pravica.

Nam proletarskim ženam mora biti jasno, da te malomeščanske žene nimajo z našim gibanjem nič skupnega. To je malomeščanski pokret, ki ne more razprostriti svojih korenin v širokih masah proletarskih žena. Ta pokret je slepo orožje v rokah kapitalizma v borbi proti proletariatu. Meščanske žene ne čujejo razume, da sta na svetu samo dva razreda: razred gospodarjev in razred hlapcev. One ne vidijo teh razredov, vidijo samo spole. Po njih mnenju imajo moški oblast v svojih rokah, dočim je žena samo sužnja. One mislijo da mož samo iz egoizma brani ženo, da pride do svojih političnih in socialnih pravic.

Resnica je, da žena ni bila vedno položna možu. Oblike družbe so se stalno izpreminjale in razmerje med možem in ženo se je izpreminjalo po gospodarskih razmerah. Današnje stanje pa ima globlje vzroke v načinu kapitalističnega proizvodnje. Kapitalizem izrablja ženo prvici kot delavko in sicer kot cenejšo delavno silo. Vsled tega ker je cenejša delavna sila, jo potrebuje in ker ni organizirana jo kapitalizem izrablja, da mu pomaga zlomiti delavski pokret. Samo z izpremembo gospodarstva v družbi, se torej more odpraviti tudi njeno suženjstvo v družini in državi.

Druga zahteva meščank je splošna volilna pravica. Pri tem pa jim gre v glavnem za to, da bi glasovale za stranko, ki jim je najbolj pri srcu. Vseeno jim je, če ima ali ne ta stranka v svojem programu enakopravnost žene z možem.

Vse to nam v jasni luči kaže ideale in cilje »Pokretašic«. Proletarske žene imamo druge cilje, Delavsko gibanje kot celota zahteva enakopravnost žene kot spola in delavke. Žena naj dobi za enako delo enako plačilo kot možki.

Dobro se zavedamo, da se sodrugi ne protivijo temu, kakor tudi ne, da gre žena v tovarne, obrate, pisarne, ker vedo, da je to neizogibna posledica kapitalističnega razvoja. Ne protivijo se tudi radi tega, ker vedo da jim bo žena zaveznica v končni borbi. Nasprotniki političnih pravic žene so samo kapitalisti.

Nespametno bi bilo od nas, da bi pričakovali le trohičo zboljšanja svojega položaja, kajti današnja družba si je stavila za nalogo, da oropa žne še teh borih pravic, ki jih je v teku časa pridobila. Proletariat, zlasti proletarske žene se morajo zavedati, da bodo prišle do svojih pravic le tedaj, če se bomo borile roko v roki s sodrugi za zrušitev kapitalističnega sistema. Proletarka.

Prizadetim delavkam v tovarni pletenih.
Gredeč vsaki dan po Zaloški cesti, srečavam cele vrste delavk, katere že v zgodnji jutranji uri hite vestno na delo, kajti njihovo delo traja deset ur in je poleg tega še akordno.

Spretno si je znal g. podjetnik uglediti pot do čim večjega dobička, uvedel je deseturni delavnik.

Vsake tri mesece so volitve, ki odločujejo o delovnem času. Žal je zmaga na strani deseturnika. Delavka se boji osemurnika, ker niti pri desetih urah ne zasluži toliko, da bi lahko primerno živela.

Tako je podjetnikov položaj olajšan in na prav enostaven način zaslužuje delavke da mu skoraj zastoj garajo. Ako je denar za luksuzno potratu, mora tudi biti za bedne delavke, katerih žuljave roke so ga pridelale.

Ta mesec so volitve za delavske zaupnike v vseh obratih. Tako boste tudi pri vas morale izbrati ljudi, ki naj predstavljajo vašo voljo, moč in zaupanje. Da ne bodo omahovali pred podjetnikom, da vas ne bodo izdajali njegovi milosti ali nemilosti, temveč da bodo neomajno branili vaše interese. Sedaj je prilika, da si tako priborite osemurnik s plačo, ki mora najmanj odgovarjati plači deseturnika. To bodi vaš najbližji cilj, borbo pa morate vedno vršiti tako dolgo, da bo plača osemurnika nudila delavki človeka vredno življenje.

rode bradate komitaše in pravljicne hajduke...

Vsi smo si obogatili znanje, in moramo mu biti hvaležni, da poznamo ekonomsko usodo vsakega koštruna v Novopazarskem Sandžaku, le da nam je pri tem ostala popolnoma neznana usoda stotisočev, ki jih je zadela racionalizacija v tovarnah, delavnicah, rudnikih, prometu in poljedelstvu, kjer se vračamo k fevdalnemu delovnim razmeram...

Na vseh teh kongresih se zamolčuje beseda: ofenziva kapitala, kakor da bi šlo za lašten gréh!

Razen tega je od vas pričakovano zedinjenje sindikatov ne le isto kot sodelovanje v takih zbornicah, kakršne so danes, kajti že sedaj se uničuje sleherno enotnost proletariata v akcijah in v boju mas proti posledicam smrtonosne brezposelnosti.

Po vsem, kar sem naštel, je razumljivo, da se je na tem kongresu mogel zgoditi tudi ta čudež, da je izdan tiskan referat o gospodarskem položaju, o tem najvažnejšem vprašanju pa ni predložena nikakva resolucija, po kateri bi lahko pričakovali ukrepov sindikatov v razrednem boju! Pravijo nam, saj imamo stare resolucije in nič se v situaciji ni spremenilo.

Seveda, z dosedanjim politiko zbor-

nic in njih centrale so vse napake izčrpane: več se gotovo ne da grešiti, čemu torej novi dokumenti, ko ni ne smelosti, ne volje priznati dosedanje napake in iskati novih proletarskih poti...

Začenja se doba vedno večje krize in njenih vedno težjih in usodnejših posledic za delavski razred in siromašne kmete.

Za sedaj se je to zgodilo z delavci tovarn vžigalic, jutri bo slična usoda doletela drugo, tretjo in vse ostale delavske grupe.

Ali ni to nov gospodarski moment, ki razen številnih drugih zahteva direktiv Delavskih zbornic, kako naj se brani razred, po katerem nosijo svoje ime!

Zakaj ne daste vsaj teh zagotovil in parol:

Skupno nastopanje na listah delavskih poverjenikov v tovarnah in delavnicah pri januarskih volitvah.

Enotnost sindikatov vsaj v obrambnih borbah v podjetjih.

Enotne akcije za obrambo brezposelnih in deklariranih pred lakotjo.

Odprava gorostasnega volilnega reda v zbornicah in dopuščanje svobodnega vlaganja volilnih list za vsako sindikalno razredno organizacijo.

Vsaj toliko!

Zato izvolite iz svoje srede same odločne zaupnice, ki se bodo za vas vse skupno z vami borile za osemurnik in zvišanje plače. Opozovalka.

Drobne vesti.

Skromno vprašanje na Delavsko zbornico. Minulo je že mesec dni, odkar se je vršil kongres takozvanih »Delavskih Zbornic« v Beogradu, pa še do danes nismo čitali in slišali nobenega poročila, kaj in o čim ste razpravljali. Iz belgrajskih listov, smo zvedeli, da ste odvisne delegate pometali s kongresa, ker so se drznili kritizirati vaše resolucije. Poročajte nam objektivno, če ste res samo to naredili in nič drugega! Ako ste zapravili 30.000 Din in ako vas je bilo iz Slovenije 15 delegatov, bi bila vaša dolžnost, da nam skupščinarjem poveste, vsaj na uho, potihoma, kaj ste izven »venmetanja« še drugega koristnega za slovenski proletarijat sklenili in naredili. — Radoveden skupščinar.

VABILO

na I. redni občni zbor Delavske telovadne in kulturne zveze »Svoboda«, podružnice v Dobrunjah, ki se vrši v nedeljo, dne 20. januarja t. l. ob 2. popoldan v lokalu g. Miha Jerihe v Zadvoru št. 14. Dnevni red se izve na občnem zboru.

Dolžnost vseh članov je, da se občnega zbora sigurno udeležijo. Odbor.

ZAHVALA!

Srčna hvala vsem železničarjem in jeseniškim tovarniškim delavcem za njih izdatno podporo, s katero so mi prišli na pomoč ob priliki mojega 17-dnevnega preiskovalnega zapora, ki sem ga predsedel po zaslugi par denuncijantov. Arih.

ZAHVALA!

Zahvaljujem se vsem sodrugom darovalcem iz Bering in Ezdna za podporo v moji boleznii v znesku 355 frankov. Jože Razpotnik, Beringe, Belgija.

MIZARJI, NE V ZAGREB!

Upozoravaj se drugovi stolari, da ne putuju u Zagreb tražiti posla, jer ovdje vlada velika besposlica. Neka drugovi ne nasjedaju na razne anonce sa kojima pojedinci traže stolarske i strojarske radnike i na taj način pogoršavaju uslove rada i snizuju nadnice. Drugovi, nepotrebno je praviti trošak za putovanje, jer se posla ne može dobiti, a oni poslodavci, koji traže radnike putem anonca predlažu besposlenim radnicima takove uslove, da ih oni ne mogu prihvatiti i za onu cijenu raditi koju i poslodavci predlažu, jer im ne dostaje ni za najnužnije potrebe života.

Savez Drvodjelskih radnika-ca Jugoslavije.

SODRUŽICE!

Poročajte o razmerah, delovnih pogojih, o življenju v Vaši tovarni, obratu, pisarni o vsem poročajte, kar vas teži, kar teži delavsko ženo. »Enotnost« edini list v Sloveniji, ki zastopa vaše interese, bo vaše dopise objavljala, vam bo dajala nasvete.

Kaj pišejo delavci in kmetje?

Dobrunje. Da bodo naši delavci in kmetje vedeli in spoznali natančno klerikalne lahkoživčke (pri litrih vina), pišemo sledeče vrstice. In to sta tisti brihtni Tonček in modri Franci; ker mislita, da imata samo onadva prav. Mi delavci vemo, da sta naučena od vodilnega faktorja klerikalne klike, saj smo itak čitali, da so dobili 10.000 Din za brezposelne in 5000 Din za božičnico revnim otrokom. Ali se v občini Dobrunje tako zastopa ljudske interese, ali imate tako naročeno po vašem voditelju. Birokratske malhe, ki se bahate, da imate dosti denarja v občinski blagajni! Če je, naj bo, saj je to denar kmetov in delavcev. Zakaj pa ne pove tisti brihtni Tonček, kaj je bilo takrat, ko ni dobil svojega obrta, ker je šel delati za navadnega delavca. Pa se ni takrat potrkal na svoja prsa, ko je šel pod minimum delati. Takrat je bil ravno on tisti, ki je prav tako rabil brezposelno podporo kot drugi sedaj. No, saj jim ni zamere, ker klerikalci itak ne znajo drugega nego delavstvo tlačiti, kolikor se tlačiti da. Kar se pa tiče modrega Francelna, pa itak ne pozna delavcev drugače, kot ob volitvah, da ga delavstvo napravi za moža. Od danes naprej naj jim pove vsak delavec in kmet občine Dobrunje, da naj gresta brihtni Tonček in modri Francel ob prihodnjih volitvah pod hra-

stovo drevo po šiške. To naj bodo njihove zaupnice, drugih pa nimamo mi delavci in kmetje za take zagrizene buržujske lakaje. Kakor sta brinili Janežek in modri Francel. Delavci in kmetje, zapomnite si take tr... in jim ne zapujate niti besede ker taki ljudje besede pošteni delavcev in kmetov nista vredna.

Akcionarjem TPD visoke dividende — rudarjem prepoved strokovnega zaručevanja.

Upravni odbor TPD javlja, da bo družba izplačila za preteklo leto na delnice najmanj 50 dinarjev po možnosti pa še več. Za leto 1927 so dobili delničarji 30 Din dividende na delnico. V letu 1927. je imela družba 38 milijonov Din čistega dobitka. V čemur pa niso vštete gratifikacije gospodov upravnim svečnikom, direktorjem in drugim višjim uradnikom. Milijonski izdatki za investicije, modernizacijo in racionalizacijo eksploatacije, grede izključno na račun rudarjev. Icesnicen profit, ki so ga izžemali iz rudarjev, je gotovo mnogo večji, ker to, kar družba izkazuje, za kar je z zakonom o javnem polaganju bilanc delniških družo obvezana, je le toliko, kolikor se pred javnostjo prikriti ne da.

Stevilo vseh zaposlenih pri TPD v letu 1927. je znašalo povprečno 8500. Če izračunamo izkazan in neizkazan profit, pridemo do zaključka, da je vsak rudar prigaral akcionarjem TPD v letu 1927. gotovo najmanj 7000 dinarjev čistega profita. Za leto 1928. pa še eno četrtino več, kar bo prihodnja bilanca društva potrdila.

Koliko šihov so morali rudarji poleti brez vsake potrebe praznovati! Varnostne naprave v jamah so absolutno nezadostne, premijski sistem, uvedba plačevanja razstreliva po rudarjih samih, nezasišlan priganjaški sistem, mizerne naravnost sramotno nizke plače, visoke kazni za vsako malenkost, vse to se godi za čim večji profit TPD v korist peščici akcionarjev in višjih uradnikov.

TPDružba izkazuje ogromne milijonske profite — a rudarji, njihove žene in otroci dobesedno stradajo so goli in bosí, skoraj vsaka družina ima dolgove pri trgovcih, ki jih ne more plačati.

Vserudarska razredna strokovna organizacija je edino sredstvo, da se omeji in končno tudi odpravi nesramno izkoriščanje rudarjev in jim zagotovi človeka dostojno življenje. Tega se na jvsak rudar zaveda, in dolžnost vseh rudarjev je boriti se in izsiliti od režima legalizacije razrednih strokovnih organizacij predvsem enotne vserudarske razredne strokovne organizacije. Milijonski profiti TPD so sad našega dela in zato naša last, nam, našim ženam in otrokom od ust iztrgani grizljaji. M. B.

Iz Zagorja. Silvestrovo. Gledal sem proletarce na zabavi Silvestrova večera. Kako izmučeni so bili njihovi obrazi?! Čisto pravega suženskega tipa! Nei sodrug se je oglašil in napravil lep govor. Opisal je vse tžkove starega leta. Kako moderno je izčrpavala rudarje TPD. Mnoga kmečka posestva so prišla na boben. Voščili so si drug drugemu veselo novo leto in manjše izkoriščanje kakor do sedaj. Mnogim sodrugom proletarcem so pa solze zalile oči. Na obrazih se jim je videlo sovraštvo proti izkoriščevanju delavcev in kmetov. To je garancija za prebujanje in bojeno voljo za nadalje. Za večje delavske pravice in strokovne razredne bojne organizacije, ki bi bile v resnici za zboljšanje našega stanja in zagovarjale in nastopale za najbolj potlačene rudarje TPD. Delu čast in oblast. Antonin.

Velenje. Dolgo se že nismo iz našega kraja nič zglasili v »Enotnosti«, toda razmere nas silijo, da se bomo mogli menda precej pogosto oglašati. V boju proti kapitalizmu — za enakopravnost vseh zatiranih se pa pogosto zadene na ljudi, ki so delavskemu gibanju res prava »coklja«. Mi smo se s to cokljo že svojčas ukvarjali, toda, ker je ravno isti čas policija dr. Korosca plenila po uredništvu »Enotnosti«, je med drugim zaplenila tudi vse naše dopise, ki so se istočasno tam nahajali. In tako se je zgodilo, da naše delo ni ugledalo luči sveta. To je torej prva stran ugotovitve ali utemeljitve za današnji dopis. Druga stran pa je ta; da bi se mi prav gotovo ne oglašali v listu danes, ko imamo celo vrsto pomembnejših stvari kakor so le-te, s temle dopisom, če bi se ne balli, da ne bodo ljudje v drugih revirjih mislili, da je resnično vse to, kar je Bernotov fanatik Martinšek, v svojem za »rumeno boleznijo bolehalo« »Socialdemokratu« napisal, ko je napadal in blatil velenjske dekaliste. Primorani smo spregovoriti v ta namen nekaj besed. Vsakomur so še v spominu izredni in redni občni zbor II. rud. skupine in s tem

v zvezi razni sestanki in protestni shodi itd. Od tega časa sem Martinšek ne more videti več nobenega dekalista, posebno pa velenjskih ne, ker je prepričan, da če bi teh ljudi ne bilo, bi še Bernot z »Naprejcem« ne bil šel po gobe, kakor je sicer moral iti.

In misleč, da bo svoje neproletarsko dejanje nekoliko opravičil in svojo osebo opral blata v katero je zagazil, je pričel na vso moč udrihati in tako podlo ter demagoško blatiti nas dekaliste, da je vsakdo lahko spoznal, koliko je v Martinškovi notranjosti proletarskega ter socialističnega. Da pa ne bomo preobširni, je treba, da že koj sedaj osvežimo Martinšku spomin. Ker je bil nekada strumen »veteranec sv. Barbare« bi bilo pričakovati, da on zna na pamet onih 7 poglavitnih grehov, ki jih vsebuje »katekizem«, izgleda pa, da jih je popolnoma pozabil. In k temu bi mu mi priporočali, da vpraša vsaj Blamlekov MIMO o tem, kajti ona je o tem približno tako dobro poučena kakor Martinšek o Bernotovem pravilniku. In pri tem upoznavanju teh grehov bi svetovali Martinšku naj malo pomisli, če le nimamo mi prav, ko trdimo, da je razvenenega podvržen vsem. Pa bo menda le tako. Kajti imeti grunt, da se lahko reči 4 do 6 glav goveje živine ter imeti par konj, na drugi strani pa hoditi na delo na rudnik, njive pa dajati v najem drugim, poleg tega pa govoriti proti brezposelnosti in se boriti za brezposelno podporo na tak način, da bi plačali zopet le izmозgani in oropani rudarji, se pravi grešiti proti proletarskemu razredu in delati na konsolidaciji kapitalizma. Če imaš, Martinšek, toliko socialnega čuta v sebi kakor nas eden za nohtom enega prsta črnege, potem odstopi vsaj na rudniku svoje mesto enemu, ko jih čaka najmanj 25 do 30 če opustiš delo. Toda tega ne storiš! pa čeprav govoriš o tem, kako bi se rešil problem brezposelnosti. Toda ti moraš kot srednji kmet imeti tudi na rudniku delo, sveda ker si »socialist«, pardon »socialdemokrat«. In ti, Martinšek, si govoril, ko se je slo za upostavitvev rudniškega konzuma, da dela s. Polanc samo radi tega za konzum, ker mu gre za boljše službo. V naglici nisi pomislil, da bi bilo treba s. Polančica vprašati, da bi tako boljše službo hotel sprejeti. Kaj ne? Oh, čuj, Martinšek! Ali misliš da so vsi ljudje Valenčaki in Martinški itd.? Daj, daj pojasniti, kako je mogoče, da so ob prvi redukciji morali na cesto taki, ki niso imeli nič, ti si pa kot srednji kmet ostal? Menda že zato, ker si tako nasproten kapitalizmu in njegovemu sistemu! In zadnje čase si vedel celo povedati, da hodi s. Lekš na tajne seje k g. direktorju. Ako Te je želja vedeti za vsebino in rezultate takih sej, tedaj vedi, da ti je na razpolago s. Lekš z odstopom svoje službe, katero lahko takoj prevzameš ti, da boš potem lahko na dolgo in široko poročal v »Socialdemokratu« o rezultatu takih sej. Če ti mogoče manjka gradiva pa vendar poročaj enkrat, kakšen gnoj imaš v lastni organizaciji, kako nam je tvoj sodrug socialdemokrat šel na roko pri razmoževanju obč. programa, da nam je s tem požrl vsaj pet, če ne šest nadaljnjih odbornikov vsaj pet, če ne šest nadaljnjih odbornikov v občini Da, da načelo javnosti. Ampak samo na zunaj.

Zato pa ste tudi mogli iti po »gobe«. Propadli ste v akciji II. rud. skupine, ker ste nastopili proti delavstvu. Propadel si pri akciji za upostavitvev rudniškega konzuma, ker si bil zopet proti delavstvu kakor Valenčak

in v vrsti tistih trgovcev, ki so na najnesramnejše načine odirali rudarsko maso. Nosiš delavsko obleko, ter med delavci biti, ob enem pa proti njim delati, se pravi: biti agent kapitala. Dekalisti.

Občinska seja v Trbovljah in proračun za leto 1929. Dne 7. dec. 1928 se je vršila plenarna seja, ki je potekla v najlepšem redu. Od strani dekalistov se je hotelo več stvari predlagati, bila pa je vsaka beseda zastoj. G. Krušič je izjavil, da so to konkretne številke, da se ne dajo spreminjati. Staviljen je bil predlog od strani SLS, da naj se zvišanje postavka za otroško zavetišče od 15.000 na 100.000 Din. To je dal gospod župan na glasovanje in sicer na zvit način. Kdor je za to, naj vstane, drugače se »za« obsedi. Tako so glasovali za predlog samo en dekalist in SLS. Gospodje socialisti niso bili za zvišanje in ne brnotovci, in drugi gospodje tudi ne. G. Letnik, narodni socialist ni bil za nobeno spremembo. Sodrugi, rudarji, postavka za dečje zavetišče, to je za rudarja velikega pomena, najbolj važna, kar jih je za družino. Mnogo očetov in mater pogine od revščine. Kaj pa otročiči? Oni so pripuščeni na milost in nemilost tujim ljudem. Gospodje socialisti, uradniki TPD niso zastoj agitirali v gostilni Volku pri zadnjih volitvah za vašo stranko, češ, da ste tako zvesti, da ne marate izpremeniti postavke, ki je najbolj v korist revnim otročičkom. Še nekaj »Abstinent Spirit Milanček pravi: »Škoda, da si v občinskem odboru in ne več, koliko je v proračunu za zidavo hiš!« V proračunu je 500.000 Din. F. S. pravi da te »cifre« ni videl. Gospod Milanček, le prej poglej cifre, potem govori okrog ljudem, da je samo 350.000, to je 75 odstotkov manj kakor lani. Kar ni videti, ni verjeti, g. Milanček. Cifre so dokaz, ne hvala okrog ljudi!

V proračunu je tudi 50.000 za brezposelne, pa se ni treba zanašati vam, delavci, ker pravi g. Krušič, da je ta fond za one, ki bodo iskali dela. Za one, ki gredo na Državno borzo za delo, za prevoz v Francijo itd. — Še nekaj: gospodje socialisti vprašujejo, kako bo za bodoče volitve? Ali bomo šli skupaj ali ne? Moje mnenje je, da z dekalisti ne bo treba iti, ker ste sodelovali vedno samo v buržoazijo. (S tem vprašanjem si ne bo treba več beliti glave! Uredn.) Delu čast in oblast! S.

IZVOLITE BRATI:

Čenjene gospodinje, poizkusite, da je Kolinska res izvrsten primatek za kavo, ki kot dobri domači izdelek zasluži, da se uporablja v vseh rodbinah.

Ob začetku leta se našim spoštovanim odjmalcem za naklonjenost zahvaljujemo in želimo vsem

**SBEČNO NOVO LETO!
KOLINSKA.**

Sodrugi in sodružice!

Vljudno naznanjam, da sem otvoril v Delavskem domu na Karla Marksa trgu št. 2. svoj

BRIVSKI IN ČESALNI SALON, katerega bom vodil točno in solidno ter po znižanih cenah.

Izvrševal bom vsa v mojo stroko spadajoča dela, t. j. v postrežbi gospodov, striženju bubi-frizur, onduliranju i. t. d.

Se priporočam

M. GORENC.

**Blago
za obleke vseh
vrst, kupite
najbolje in
najceneje
pri NOVAK-U**

**Ljubljana
Kongresni trg**

15

POZOR!
Podpirajte domače podjetje!

200 moških oblek
iz prvovrstnega češkega sukna razprodam
skoraj za polovično ceno po
Din 500 in 600.

Prodaja se vrši
od 3. do 31. decembra 1928.

Po neverjetno nizkih cenah se bodo prodajali tudi vsi drugi konfekcijski izdelki, kakor: deške in fantovske obleke, raglani, površniki, zimski suknjiči, usnjati suknjiči, dežni plašči itd.

**Konfekcijska industrija Josip Ivancič
Ljubljana, Dunajska cesta 7
Ne zamudite ugodne prilike!**